

1. Lastensuojelun jälkihuollon ikäraja esitetään laskettavaksi 23 vuoteen alkaen 1.1.2024.

(Sosiaalipalveluiden toimialueella laadittu lausunto-osuus)

Ehdotettu muutos jälkihuoltoikärajaa laskemiseksi 23 ikävuoteen ei ole kannatettava. Muutoksen taloudellisia vaikutuksia ja tosiasiallista säästöä ei pystytä laskemaan luotettavasti, sillä lain piiriin päässeet nuoret eivät ole vielä ehtineet täyttämään 25-vuotta lain siirtymäaikojen vuoksi. Lisäksi ennen hyvinvointialueelle siirtymistä yhdenmukaista tietoa asiakasmääristä ja kustannuksista on ollut hankala saada, sillä tieto on ollut kunnissa hajanaista ja osin hankalasti saatavilla. Esimerkiksi jälkihuollon kustannuksia on voinut olla hankala eritellä muista lastensuojelun kustannuksista.

Sijaishuollossa olleet ja jälkihuollossa olevat nuorten tarvitsevat muita nuoria useammin tiivistä tukea myös 23 ikävuoden jälkeen. Asiakkuus ja tuki siirtyy työikäisten sosiaalityöhön, jossa asiakasmäärät eivät nykyrahoituksellakaan mahdollista tiivistä ja intensiivistä tukea.

Jälkihuollossa olevia nuoria ei veloiteta ottamaan opintolainaa. Näin on voitu tukea nuorten opiskelua toisen asteen opinnoissa tai korkeakoulussa. Jälkihuollon ikärajan laskeminen tulee merkittävästi vaikuttamaan opiskelevien jälkihuolto-ikäisten taloudelliseen tilanteeseen ja mahdollisesti myös tutkinnon suorittamiseen. Tämä kohdistuu erityisesti kevyen tuen jälkihuolto-ikäisiin. Lisäksi muut mahdolliset toimeentulo- ja asumistuen leikkaukset tulevat vaikuttamaan jälkihuolto-ikäisiin.

Jälkihuollon tarkoituksena on auttaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäiseen elämään. Täysi-ikäisten jälkihuollon ikärajan alentaminen ei muuta nuorten palvelujen tarvetta. Lastensuojelun jälkihuollossa nuoret pääsevät tapaamaan sosiaalihuollon ammattihenkilöä useammin ja nuorten muuttuviin palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan nopeammin maltillisemmän asiakasmäärän vuoksi. Sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa asiakasmäärät ovat suuremmat ja asiakkaat voivat joutua odottamaan pidempään sosiaalihuollon ammattihenkilön tapaamista sekä tarvitsemiaan sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Kohdennetulla jälkihuollon tuella taataan tiivis tuki itsenäistymiseen ja tavoitteena on, että nuori pärjäisi ilman jälkihuollon tai muiden sosiaalipalvelujen apua.

Lainmuutoksen toteutuessa suunnitelmien lisäksi voimassa olevat jälkihuolto-ikäisten palvelupäätökset jälkihuollon kestosta tulee kumota. Lainsäädännölliset esteet jo myönnetyn palvelupäätöksen kumoamiselle tulee selvittää. Tällä hetkellä jälkihuollon piirissä oleville nuorille on jo myönnetty palvelu 25-vuotiaaksi saakka.

Hyvinvointialueiden toiminta on vasta käynnistynyt ja monella hyvinvointialueella mm. jälkihuollon organisoituminen on edelleen kesken, lainvoimaantuloaika ja puolen vuoden siirtymäaika tuo isoja haasteita asiakkaiden saattamisessa työikäisten sosiaalityöhön piiriin.

2. Varhaiskasvatustilain 6 § ja 60 §, lastensuojelulain 16 b §:n 1 mom. muuttaminen, valtiosuuslaki 38 §

(Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalla laadittu lausunto-osuus)

Ehdotettu sääntely varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden täsmentämisestä sekä sääntely kuntien välisestä kustannustenjaosta selkiyttävät kunnan ja hyvinvointialueen välistä tehtävänjakoa ja kustannusvastuuta vaikkakin kunnan varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuus on jo tähänkin asti perustunut saman pykälän 3 momenttiin.

Varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden täsmentäminen laissa sekä kuntien välisestä kustannustenjaosta säättäminen varmistavat lastensuojelulain avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoon sijoitettuna tai jälkihuollossa olevan lapsen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden toteutumisen. Tällä tuetaan lapsen hyvinvointia, kielellistä oppimista ja varhaisen tuen saantia. Lakimuutos ehkäisee myös mahdollisia kuntien ja hyvinvointialueiden välisiä kustannusriitoja, jotka ovat raskaita oikeudellisia prosesseja.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ovat kunnan lakisääteisiä tehtäviä, joiden järjestämisestä aiheutuneet kustannukset tulee hallituksen esityksen mukaisesti kohdentaa lapsen kotikunnalle myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osalta. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten kotikunta ei muutu, vaikka lapsen sijaishuoltopaikan mukainen asuinkunta ei olisi sama kuin lapsen kotikunta. Hyvinvointialue ei voi vastata kunnan järjestämis- tai rahoitusvastuulla olevasta palvelusta tai näiden kustannuksista.

Varhaiskasvatustilain 60 §:n tehtävässä muutosesityksessä on maininta, jonka mukaan lapsen lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettun avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun taikka jälkihuollossa olevan lapsen kotikunta on velvollinen maksamaan varhaiskasvatusta järjestävälle lapsen sijoituspaikan sijaintikunnalle ja jälkihuollossa olevan lapsen asuinkunnalle lapsen varhaiskasvatuksesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan korvauksen, josta on vähennetty perheeltä saatu varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) mukainen asiakasmaksu. Tämän mukaan sijaintikunta tai asuinkunta saa periä sijoitetun lapsen perheeltä asiakasmaksun.

Varhaiskasvatustilain 60 §:n määritelmä **perheeltä** perittävästä asiakasmaksusta on ongelmallinen. Tässä yhteydessä perheen voidaan olettaa tarkoittavan sijaisperhettä, sillä lapsi ei asu biologisten vanhempiensa kanssa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa perhe taas on määritelty tarkoittamaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä sekä molempien samassa taloudessa eläviä alaikäisiä lapsia. Varhaiskasvatustilain 60 §:n määritelmän perheestä voidaan katsoa olevan ristiriidassa varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain kanssa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa määritellään myös palvelun käyttäjä seuraavasti: **palvelun käyttäjällä** tarkoitetaan varhaiskasvatuksessa olevaa lasta sekä lapsen ohella hänen kanssaan yhteistaloudessa eläviä vanhempia tai muita huoltajia.

Jos sijaisvanhemmat ovat töissä kodin ulkopuolella, niin silloin heille maksetaan matalampaa hoitopalkkiota, koska lapsen hoito katsotaan osa-aikaiseksi. Jos perheeltä peritään asiakasmaksut, niin silloin hoitopalkkion pitäisi vastaavasti olla kokoaikainen. Asiakasmaksun periminen perheeltä saattaisi aiheuttaa ristiriitaa perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän/lapsen hoitotahon välillä, mikäli varhaiskasvatus katsottaisiin lapselle edun mukaiseksi lapsen kuntoutuksen vuoksi, mutta perhehoitaja haluaa välttyä asiakasmaksulta.

Selkeämpää olisi, että lapsen kotikunnalta perittäisiin kokonaisuudessaan lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Ehdotamme, että tuo kohta pykälästä poistetaan.

3. Lastensuojelulain tekniset muutokset

Kannatamme teknisten virheiden korjaamista voimassa olevassa lastensuojelulaissa.